

מאמר וידבר משה א"ר המטות – ה'תשכ"ג

מאת
כבוד קדושת
אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור לש"פ קרח, יום ההילולא ג' תמוז, ה'תשע"ט

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה
צדי"ק שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר זי"ע

בקשר עם יום ההילולא העשרים וחמש

ג' תמוז ה'תשע"ט

ויהי רצון שנלך בדרכיו אשר הורנו נצח סלה ועד

ולזכות השלוחים והשלוחות ויוצאי חלציהם שליט"א

להצלחה רבה ומופלגה במילוי שליחותם הקי

באופן דלמעלה מדרך הטבע בכל פעולותיהם הברוכות והקדושות

לקדש שם ליובאוויטש ושמו הקי של רבינו

ותהי יד השלוחים על העליונה במילוי השליחות בשלימות

מתוך הרחבה אמיתית ונחת חסידותי מיוצ"ח ומתוך בריאות הנכונה

נדפס על ידי ולזכות

הרה"ת ר' אהרן יעקב בן יפה דיסקא וזוגתו מרת שאשא דבורה בת שרה

בנותיהם ובנם

חנה בת שאשא דבורה, ירחמיאל אברהם דוד בן שאשא דבורה,

חי' מושקא בת שאשא דבורה

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

פרוש

להצלחה רבה ומופלגה ולהתברך בכל מילי דמיטב

בכל אשר יפנו ובכל המצטרך בגשמיות וברוחניות

ב"ה
"והיו נכונים ליום השלישי"

הסט הזה כולו שלך

במחיר חד פעמי של

איך?

מתי?

התורה - תורת מנחם - נקנית בשלושה דרכים
מוקד הזמנה מרכזי:
www.lahak.org/25years
באה"ק ניתן להזמין בחנות קה"ת
k9606018@gmail.com
03-9606018

ועד הנחות בלה"ק
מכריז על מבצע מיוחד של מכירה מסובסדת
על סט ספר המאמרים תש"ו-א-תשל"א
במשך 30 ימי ההכנה ליום ההילולא הכ"ה
ב' סיון - ב' תמוז ה'תשע"ט
20 ספרים במחיר 100 דולר (360 ₪) בלבד

לפרטים נוספים: 60@lahak.org

אפשרות למשלוח עד הבית בארה"ב ובאה"ק

©

Published and Copyright 2019 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5779 • 2019

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

מאגה"ק של רבנו הזקן סי' כ"ה, ועד כמה מבהילים דברי האריז"ל שמדת הכעס מחליפה הנשמה ר"ל, וכנ"ל איני רוצה להאריך כ"א בנקודה אשר ההכרח הכי גדול שיבער מהדי' אמות שלו של זוגתו ושל ב"ב מדה זו עד החרמה, וע"ד המבואר בענין החמץ שאסור במשהו, כיון שנוגע לאמונה, וע"פ המבואר באגה"ק שם,

ויהי רצון שבקרוב ממש יבשר טוב בזה בשמו ובשם זוגתו תחי'.

ולהודעתו ...

ולמותר להאריך אשר **חסידי** ע"פ ביאור רבנו הזקן, אינו שלא רק שלא פוגע בהזולת אלא שאינו חושש להיזק עצמו בשביל טובת הזולת, והתואר **ירא שמים** אינו יוצא מדי פשוטו, אשר עומד במדת היראה, ומובן שאינו שייכות להתפשטות, שזוהי התחלה דמדת הכעס, וכמבואר גם באגה"ק שם, **ולמדן** הי"ז היפך הכעס, ומי לנו גדול כו' עליו נאמר כיון שבא לכלל כעס בא לכלל שכחה.

בברכה לבשו"ט.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ קרח, יום הגדול והקדוש ג' תמוז, יום ההילולא העשרים וחמש של כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, הננו מוציאים לאור בפעם הראשונה מאמר ד"ה וידבר משה אל ראשי המטות גו', שנאמר בהתוועדות ש"פ מטות-מסעי, מבה"ח מנחם-אב, ה'תשכ"ג, הנחה בלתי מוגה*.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ראש חודש תמוז, ה'תשע"ט,
צדי"ק שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית נ"ע זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

(* ע"פ רשימה שנרשמה בשעתה ע"י הרה"ת ר' חיים שלום דובער שי' ליפסקער.

מאגה"ק של רבנו הזקן סי' כ"ה: ושם בארוכה בענין "כל הכועס כאילו עובד עכו"ם", ש"הטעם מובן ליודעי בינה, לפי שבעת כעסו נסתלקה ממנו האמונה, כי אילו הי' מאמין כו"ם. מבהילים דברי האריז"ל שמדת הכעס מחליפה הנשמה ר"ל: ראה שער רוח"ק להרח"ו לג, ב ואילך (ד"ה גם מדת הכעס). ועוד. וראה גם אג"ק חי"ד אגרת ה'רלט (ס"ד). חט"ו אגרת ה'תקנז. ובכ"מ.

עד החרמה: לשון הכתוב — שלח יד, מה.

וע"ד המבואר בענין החמץ שאסור במשהו: פסחים ל, רע"א. וראה "התמים" חוברת ה ע' סז [רמן]. לקו"ש חכ"ב ע' 273 הערה ד"ה "חמץ .. אין רוחניות'דיקן זין". לקו"ש חל"ב ע' 51, ובהערה 51 שם. תו"מ התוועדויות חנ"ב (תשכ"ח ח"ב) ע' 260. ובכ"מ.

החמץ .. כיון שנוגע לאמונה: ראה זח"ב קפב, א (ושם): "מאן דאכיל חמץ בפסח, כמאן דפלח לכו"ם איהו".

חסידי ע"פ ביאור רבנו הזקן: ראה לקו"ד ח"א סח, א. אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ח אגרת ב'תקפח (ע' תקד). וראה גם אג"ק ח"ז אגרת ב'קלו (ע' רעח), ובהנסמן בהערות שם. חי"ג אגרת ד'תיא. חי"ז אגרת ו'ריו (בשולי האגרת). ובכ"מ.

והתואר ירא שמים כו': ראה גם אג"ק חי"ז שם.

ומי לנו גדול כו': ע"פ סוטה ט, ב.

כיון שבא לכלל כעס בא לכלל שכחה: ראה ספרי ופרש"י מטות לא, כא. ויק"ר רפי"ג. ובכ"מ.

והוא ללא הועיל לגמרי ואדרבה עוד הוסיף בהנהגתו זו, וכיון שאין בידי לעשות עוד בזה הנה מסרתי לו או יותר נכון הזכרתי על מרז"ל איש ואשה זכו שכינה ביניהם וכו', און ער זאָל וויסען אַז ער טשעפעט זיך מיט דעם אויבערשטען ברוך הוא, און זיינע עקשנות וואָס ער עקשניט זיך וועט ניט העלפען, וואָרום הקב"ה איז שטאַרקער, ויהי רצון אַז ער זאָל זיך חאַפּען וואָס פריער אויף דעם ויהי בחסד וברחמים. ומה שכותב הנני לו על דבר זה, כיון שאמירתי לבנו הוא כני"ל ללא תועלת, ואפשר ברחמי האב על הבן ורחמי האם על הבן יוכלו למצוא הדרכים איך שישבו מפשעיו אלו המרדים און ניט איינריידן זיך זאָכען וואָס אפילו ער אַליין איז ניט גענאַרט אין דעם, ודבר הפשוט אין נצרך לביאור, און ווי קומט אַזאַ הנהגה לאחד שזכה לעמוד עכ"פ איזה זמן בדי אמות של תומכי תמימים, תמי גדולה בעיני. ויהי"ר מהשי"ת שיזכהו לבשר טובות ולקבל נחת חסידותי מכל יו"ח ואפילו מהני"ל.

בברכה.

ב

בי"ה, ט"ו אייר תשי"ח
ברוקלין

שלום וברכה!

במענה למכתבו מועש"ק.

נבהלתי למי"ש בקור רוח אשר אמת הדבר בהנוגע להשמועה שבמכתבי אליו, וכאלו המדובר הוא בענינים של מה בכך ומהיכי תיתי, היאומן כי יסופר.

והנה אין רצוני להאריך עוד הפעם בהבהלת הענין, ובודאי שלמותר ג"כ להדגיש, שבידו הדבר תלוי במאה אחוז, שהרי הודיעו רז"ל, לפום גמלא שיחנא, ובפרט בענין כהאמור, שמקורו בלתי טהור הוא בעומק תחת, וכמובן ג"כ

מרז"ל איש ואשה זכו שכינה ביניהם וכו': סוטה יז, א.

ברחמי האב על הבן: לשון חז"ל — ב"ר פנ"ד, ב (הובא בפרש"י וירא כא, כג). ספרי בהעלותך יב, יו"ד. וראה גם פרש"י משפטים כב, ב. ועוד.
מפשעיו אלו המרדים: ראה יומא לו, ב. וש"נ.

ב

היאומן כי יסופר: ע"פ חבוקק א, ה.
הודיעו רז"ל, לפום גמלא שיחנא: כתובות סז, רע"א. וש"נ.

תוכן המאמר

מטות — שבשם זה נקרא הענף לאחרי שנכרת מן האילן, ולא כמו בהיותו מחובר לאילן, שנקרא בשם שבט — קאי על הנשמות לאחרי שנפרטו מי"ב שבטים שהם בדוגמת הענפים שמחוברים לגופו של האילן, בחי' המדות של האבות. וכן בכל נשמה פרטית — כשמתגשמת בירידתה למטה להתלבש בגוף, נקראת בשם מטה.

אך דוקא עי"ז תתעלה הנשמה לדרגא נעלית יותר — כמעלת בעלי תשובה לגבי צדיקים גמורים, בחילא יתיר, ע"י הניצוץ הטוב שבגשמיות ששרשו למעלה מנפש האדם, שמוסיף כח ואומץ לנפש האלקית לשוב בתשובה.

ויש בזה ב' אופנים — ב' פירושים בקדש עצמך במותר לך: (א) שבכחו לברר את המאכל עי"ז שאוכלו בכוונה לשם שמים, (ב) שאין בכחו לברר את המאכל, ולכן פורש ממנו, שזהו ענין הנדר, שמגבי' את המאכל להיות קודש לגביו. וכיון שבזה משפיל את עצמו, אזי הקב"ה מגביהו.

ולכן בפרשת נדרים נאמר „מטות“, כיון שענין הנדרים שייך דוקא בירידת הנשמה למטה ועד לדרגא פחותה שאין בכחה לברר את המאכל הגשמי. אך דוקא ע"י הירידה למטה מגיעים לבחי' „זה הדבר אשר צוה הוי"ו“ — בחי' „זה שלמעלה מ„כה“, ושם הוי", בחי' סוכ"ע שלמעלה מבחי' ממכ"ע.

הוספה

א

בי"ה. ט' טבת תשט"ו
ברוקלין

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב אודות קביעות הלימוד ... ושואל אם להפסיק מלימודים אלו ולהתחיל בלימוד תורה אור.

והנה פשיטא שאין עניני להפסיק לימודי תורה"ק כי אם להוסיף עליהם, ובמילא אם באפשרי להוסיף ג"כ לימוד התורה אור עכ"פ למיגרס הרי יש ענין בזה שזהו מפרשת השבוע, וכידוע פתגם רבנו הזקן, מען דאָרף לעבען מיט דער צייט, והפירוש בזה.

מובן שמצער אותי ביותר וביותר הנהגת בנו ... שיי, וכבר ידוע שבכל מקום שיש סכסוך בין הבעל ואשתו ברובא דרובא אשמת הבעל גדלה מאשמת האשה, ובפרט שאמרז"ל דיינו שמצילות אותנו וכו', ובפרטי פרטית שלאחרי שדברתי עם בנו שיי וגם עם כלתו תחיי נשאר אצלי הרושם אשר במקום שצריך הי' לנצל האיתן שבנפש בעניני קדושה ובמלחמה נגד היצה"ר, ותנועות של קירוב בהנוגע לכל עניני יצר הטוב, מתנהג בנו בהיפך הגמור היינו שמנצל התוקף שבנפש איש הישראלי להתעולל בבת ישראל ולפטם יצרו הרע גם בענינים שהיצר מצד עצמו אינו שייך לזה, ובלשון רז"ל שמגרה עליו את היצר, וכהנוסח בהיודוי שחטאנו לפניך ביצר הרע. אמרתי לו לא פעם ולא שנים על כל הנ"ל

א

פתגם רבנו הזקן, מען דאָרף לעבען מיט דער צייט: סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך (נעתק בי"היום יום" ב חשון).

שאמרז"ל דיינו שמצילות אותנו וכו': יבמות סג, סע"א ואילך.

האיתן שבנפש .. התוקף שבנפש: ראה קונטרס לימוד החסידות פ"ג (אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג אגרת תשסט (ע' שלה)).

בענינים שהיצר מצד עצמו אינו שייך לזה: ראה לקו"ש חל"ז ע' 43. וש"נ. וראה גם אג"ק ח"ט אגרת ז'תכב (ע' תכד ואילך). ובכ"מ.

ובלשון רז"ל שמגרה עליו את היצר: ראה נדה יג, ריש ע"ב.

וכהנוסח בהיודוי שחטאנו לפניך ביצר הרע: ראה של"ה שער האותיות אות יו"ד (סח, א). וראה גם אג"ק ח"ו אגרת א'תרעו. ח"ב אגרת ד"א. ד'קלו. ח"ד אגרת ה'ערה. ח"א אגרת ח'קטז. ובכ"מ.

בס"ד. ש"פ מטות-מסעי, מבה"ח מנחם-אב, ה'תשכ"ג

(הנחה בלתי מוגה)

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' איש כי ידור נדר לה' וגו'. ומדייק רבינו הזקן (שהשנה היא שנת הק"ן להסתלקותו) במאמרו¹ (שנמצא בביכ"ל כתי"ק אדמו"ר האמצעי, עם הגהות בכתי"ק של הצ"צ²), שיש להבין ההפרש בין שבטים למטות, ולמה כאן בפ' נדרים נקראים בשם מטות דוקא. ומבאר, ששניהם (שבטים ומטות) הם ענפי האילן, וההפרש ביניהם הוא, שכאשר ענפי האילן הם מחוברים לאילן ויונקים מגופו של האילן, שאז הם רכים, וצמיחתן באילן היא מלמטה למעלה לראש האילן, אזי נקראים בשם שבטים. משא"כ השם מטות הוא לאחרי שכורתים את הענף מן האילן, ושוב אינו יונק מן האילן, שאז הוא קשה, עב וגס יותר מהענף, ועושין אותו למשענת לסמוך עליו עי"ז שמניחים ראשו למטה בארץ. ועד"ז בנוגע לבנ"י, שהשבטים הם בדוגמת הענפים שמחוברים לגופו של האילן, שזהו ענינם של האבות, שהם המרכבה למדות דאצילות, אברהם אוהבי³ הוא מרכבה לחסד דאצילות, ויצחק מרכבה לגבורה וכו', וכשם שהשבט הוא רך וצומח למעלה, כך גם האהבה והיראה של י"ב השבטים הם באופן של הפשטה מהגשמה וגסות כו', בגלל יניקתן מהמדות של האבות, ולכן צמיחתן למעלה לשרשן במדות של האבות. משא"כ לאחרי שנפרטו י"ב השבטים לריבוי נשמות פרטיות, אזי נקראת כל נשמה בשם מטה, כמשל המטה הגשמי שנתגשם מאד כו'. ובכל נשמה פרטית הרי זה החילוק בין הנשמה כפי שהיא למעלה בג"ע וכפי שיורדת למטה להתלבש בגוף, שאז היא מתגשמת כו', ועד שגם האהבה והיראה היא בגסות ועביות כו'. וא"כ, צריך להבין מהו תכלית ירידה זו, שהיא צורך עלי'.

קלא ואילך).

(3) ראה פתח-דבר לספר מאמרי אדמו"ר הזקן שם.

(4) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.

(5) ישע"י מא, ח.

(1) ריש פרשתנו (מטות).

(2) ד"ה זה תקס"ב (נדפס לאח"ז בספר מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ס"ע רלו

ואילך). ובתוס' הגהות — באוה"ת פרשתנו

(מטות) ע' א'רצד ואילך (ובהוספות ע' 41

ואילך). ד"ה הנ"ל תרע"ו (סה"מ תרע"ו ע'

ב) אך הנה ידוע מארז"ל⁶ יפה שעה אחת בתשובה כו' בעולם הזה מכל חיי עולם הבא, ושבעלי תשובה גדולים מצדיקים גמורים⁷. ולכאורה אינו מובן, הרי ע"פ הנ"ל, היתה כל נשמה תחילה בשרשה למעלה בבחי' שבט, שהוא ענף מהאילן דלעילא, ששם כל הנשמות הם בדרגת צדיקים גמורים, ואח"כ ירדה הנשמה למטה בחומר הגוף להיות בבחי' מטה, שאז היא בדרגת בעלי תשובה. ואיך יתכן שע"י התשובה תתעלה למדרגה גבוהה יותר מכמו שהיתה.

אך הענין הוא, דאיתא בזהר"ם⁸ שמעלת בעלי תשובה לגבי צדיקים גמורים היא דמשכין ל' בחילא יתיר, שזהו מ"ש⁹ ויצעקו אל הוי' בצר להם, שענין הצעקה הוא מצד גודל המרירות מדבר המנגד, שזוהי המרירות של נפש האלקית שאינה יכולה לסבול את החושך של גסות הגוף שנמשך אחר תאוות עוה"ז, כמו תאוות האכילה כו'. ומצד הצעקה כו', משכין ל' בעלי תשובה בחילא יתיר. והענין בזה, שאע"פ שבמאכל הגשמי יש רע שמחשיך ומגשם כו', הרי מעורב בו גם טוב, והטוב שבו הוא המוסיף כח ואומץ לנפש האלקית להתמרמר מהחושך, ולשוב בתשובה לה' בצעקה גדולה. ועי"ז תתעלה נפש האלקית למעלה יותר מכמו שהיתה קודם ירידתה למטה (שהרי רוצה לבאר איך נעשה למעלה מבחי' שבט), לפי שהטוב שבמאכל שרשו (קודם שנפל בשבירה כו') גבוה הרבה יותר מנפש האדם, כידוע בענין לפני מלך מלך לבנ"י¹⁰, שלכן המאכל מחי' את האדם¹¹, וזוהי סיבת הוספת הדביקות בה' ע"י הצעקה מהחושך שנעשה מצד הרע שבמאכל דוקא.

וזהו גם הענין דקדש עצמך במותר לך¹², שיש בזה ב' פירושים, פי' הא'¹³ הוא כפשוטו, שצריך לסלק את רצונו מהמאכל הגשמי, שלא לאכול לתיאבון כו', וכן בכל תאוות עוה"ז, אלא להיות כל רצונו רק לה' לבדו. וזהו ענין התשובה, שענינה החזרת פנים בפנים, שזהו כמשל בני בני אדם שאף שעומדים בסמיכות זל"ז, אבל כיון שאופן עמידתם היא אחור באחור, זה פונה למזרח וזה פונה למערב, הרי הם

6) אבות פ"ד מי"ז. שער ח (שער דרושי נקודות) פ"ד. לקוטי תורה להאריז"ל וישלח שם.
7) ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד.
8) ח"א קכט, ב.
9) תהלים קז, ו. שם, כח.
10) וישלח לו, לא ואילך. וראה זח"ג (אד"ר) קכח, א. עץ חיים שער הכללים פ"א.
11) ראה לקוטי תורה להאריז"ל עקב ח, ג. לקו"ת פרשתנו (מטות) פא, ב ואילך.
12) ראה ספרי פ' ראה יד, כא. יבמות כ, א. תניא ספכ"ז. ספ"ל.
13) פי' הב' — לקמן סוס"ג.

מפתח ענינים

אבות :

5, 9 (אילן. ביחס לשבטים ומטות).

אהבה ויראה :

5 (בהפשטה, בגסות).

אכילה, אכו"ש :

6 (טו"ר שבמאכל: מגשם, מסייע). 8 (פרישה מהמאכל מצד שרשו).

דברי רשות :

ע"ע קדש עצמך.

זה, כה :

9 (סוכ"ע, ממכ"ע).

מחדומ"ע :

7.

משה :

9 (נתנבא בזה).

נדרים :

7 ואילך (הצורך בהם. השפלת האדם לגבי המאכל).

נשמות ישראל :

5 ואילך (שבטים, מטות. תכלית ירידתן).

עגול, עגולים ויושר :

8.

עוה"ז :

6 (יפה שעה א' כו').

פנים ואחור :

6 (פכ"פ, אב"א).

צדיקים ובעלי תשובה :

6 (שבטים, מטות. מי גבוה). 10.

צעקה :

7 (מעלתה).

קדש עצמך במותר לך :

6 ואילך (ב' פירושים).

רצון :

7 (פנימיות הרצון).

שבטים :

5 ואילך (שבטים, מטות — מי גבוה).

שבת :

10 (תשו"ע. יום שמחתכם).

שפלות :

8 (ההגבהה שע"ז).

תאוות :

ע"ע קדש עצמך.

תורה :

9 (לימודה בבחי' "זה").

תשובה :

6 (תכלית ירידת הנשמה. החזרת פכ"פ). 10 (בצעקה, בשמחה).

משלים :

5 (שבטים, מטות: ענפים מחוברים, כרותים). 6 (פנים ואחור: שנים שעומדים בקירוב מקום כו'). 9 (זה, כה: ראיית דבר המופלא או דוגמתו).

ביטויים אי רגילים :

7 (עצה אלקית).

ראשיתיות וכו' :

10 (שבת — תשב).

(ו) **ויש** להוסיף בזה, שאף שנת"ל שהעילוי שנעשה למטה כשנש"י הם בבחי' מטות דוקא הו"ע התשובה, אין זה באופן דויצעקו גו' בצר להם, אלא התשובה היא בשמחה, כמו כל המצוות שקיומם צ"ל בשמחה (כמ"ש הרמב"ם³²), ועאכו"כ מצות התשובה, והו"ע תשובה עילאה שהיא בשמחה דוקא³³, והו"ע התשובה דשבת, אותיות תשב³⁴, והרי בשבת צ"ל ענין השמחה, כמ"ש בספרי³⁵ וכיום שמחתכם אלו השבתות, והיינו, לפי שבאמת עומדים בדרגת צדיקים, שהרי עמך כולם צדיקים³⁶, ואילו ענין התשובה הוא באופן דלא תבא צדיקיא בתיובתא³⁷, שזהו ענינו של משיח, שביאתו היא ע"י ההכנה דעבודת התשובה, כפי שהבטיחה תורה שישראל עושין תשובה ומיד הן נגאלין³⁸.

(32) סוף הל' לולב.
 (33) תניא אגה"ת פי"א (קי, סע"ב ואילך).
 (34) תורת נתן למהר"ן שפירא (צפת, תרמ"ה; ירושלים, תשל"א (נב, סע"א)) בסופו. תניא אגה"ת ספ"י.
 (35) בהעלותך י, י.
 (36) ישע"י ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.
 (37) ראה זח"ג (רע"מ) קנג, ב. לקו"ת שמע"צ צב, ב. שה"ש נ, סע"ב. המשך תער"ב פרכ"ב (ח"ב ע' תריח). ד"ה והניף וד"ה ויאמר לו יהונתן תשי"א (סה"מ תשי"א ע' סג ואילך. ע' סה ואילך).
 (38) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

בתכלית הריחוק זמ"ז. ואח"כ כשמחזירים פניהם זל"ז, פנים בפנים, אזי נעשים בתכלית הקירוב. ועד"ז יובן שכאשר פנימיות הרצון הוא באיזה דבר, שלכן עושה אותו בחשק גדול ומדבר בו בכח כחו וניכר בו תוך לבבו [ולהעיר שמדייק במאמר להזכיר בזה את כל ג' הלבושים דמעשה דיבור ומחשבה], הרי זה נקרא בשם פנים. אבל כשאינו חושק בדבר בפנימיות הלב, כי אם בבחי' קרירות בלבד, ומדבר בו בשפה רפה, שניכר שאינו חפץ בו אלא רק בחיצוניות לבבו [וגם כאן מזכיר כל ג' הלבושים דמחדו"מ], הרי זה נקרא בשם אחוריים. וענינו בעבודה, שכאשר פנימיות רצונו היא בעניני עוה"ז, ואילו עניני תורה ותפלה הם בקרירות בלבד, כמצות אנשים מלומדה¹⁴, הנה עז"נ¹⁵ כי פנו אלי עורף ולא פנים, היינו, שגם כשפונים לה' בתפלה, הרי זה רק בדרך טפל ואחוריים (עורף) של נפשם בלבד, ואילו עניני עוה"ז הם בבחי' פנים שלהם. אמנם כשמחזירים בחי' הפנים שלהם לה', אזי כתיב¹⁶ שובו אלי ואשובה אליכם, שנמשך להם גם מלמעלה בחי' פנים העליונים, שזהו הגילוי דשם הוי', שבכללות הוא בחי' אוא"ס הסוכ"ע. וזהו מ"ש ויצעקו אל הוי', היינו, שע"י הצעקה [מזה שצר לו כשמתבונן שהדבר הגשמי מגשם אותו וכו', ולכן מסלק את רצונו מהמאכל הגשמי, שלא לאכול לתיאבון כו', ומחזיר פניו אל ה', להיות כל רצונו לה' לבדו כו'] ה"ה ממשיך גילוי שם הוי', בחי' פנים העליונים, בחי' סוכ"ע כו'.

(ג) **והנה** כל זה הוא כאשר נפש האלקית היא במעמד ומצב שצר לה מהחושך וההסתר ובאה לידי צעקה כו'. אבל כאשר נתגשם כ"כ והחשיך על נה"א ביותר עד שאינו מרגיש כלל את הריחוק לבוא מזה לידי צעקה, אזי יש עצה אלקית בתורה לצאת מן החושך ע"י ענין הנדרים, שזהו מ"ש איש כי ידור נדר לה', שע"י הנדרים באים ג"כ לגילוי שם הוי'.

והענין בזה, דהנה, ענין הנדרים הוא שתולה בדבר הנדור לה' באמרו קונם בשר זה עלי כעולה כשלמים כאישים כו'¹⁷, והיינו, שכשם שהעולה היא קודש לה' ואסורה לזר, וכן אימורי השלמים וכו', כמור"כ יהי' בשר זה קודש לה' ומובדל ומופרש הימנו לבלתי אכלו, שמגביהו להיות קדוש ומובדל הימנו כו'. אך צריך להבין, איך יוכל לעשות מחול

(14) ישע"י כט, יג. וראה תניא פל"ט (נג), (16) מלאכי ג, ז.
 (15) (17) ראה נדרים יג, א.
 (18) ירמ"י ב, כז.

קודש, אע"פ שיאמר כן. והענין בזה, שזהו לפי ששרש הבשר הוא למעלה ממנו (כנ"ל ס"ב), וענין הנדר הוא שמזכיר שבחו איך שהוא בשרשו למעלה ממנו עד שנחשב כקדשים לגביו. והנה, בזה שמגבי את המאכל, הרי הוא משפיל את עצמו, כי בסדר השתלשלות, האדם הוא למעלה הרבה מהמאכל, שהרי המדבר הוא למעלה בהבדלת הערך מצומח וחי, וא"כ, כשמגבי את המאכל, שהוא קודש לגביו עד שאסור לו ליהנות ממנו, הרי זו השפלה גדולה אל האדם. אך ע"י השפלה זו, ה"ה מגיע לדרגא נעלית ביותר, כמארז"ל¹⁸ כל המשפיל עצמו הקב"ה מגביהו, שמגיע לבחי' הסוכ"ע שרוחניות וגשמיות שוין לפניו, כי ענין סוכ"ע הוא בחי' העיגולים, ומצד בחי' העיגולים אין ענין של מעלה ומטה, ולכן, כל שהוא יותר בתכלית השפלות, ה"ה מתקרב לבחי' תחתית העיגול שלמעלה מגדר השתלשלות מעלה ומטה, וזהו שהקב"ה (שהו"ע סוכ"ע, שם הוי') מגביהו, וכמ"ש כי רם ה' ושפל יראה¹⁹, מרום וקדוש אשכון את דכא ושפל רוח²⁰, והיינו, שרואה את השפל דוקא, מפני שהוא רם ומתנשא בבחי' עיגולים כו'.

וזהו פי' הב' בקדש עצמך במותר לך, שאין זה כפי' הא' שיש ביכלתו להעלות את המאכל עי"ז שאוכלו (לא לתאבון, כי אם) לשם שמים כו' (כיון שרואה את הטוב שבו כו'), אלא באופן שנמצא בדרגא פחותה ביותר שאין ביכלתו להעלות את המאכל ע"י אכילתו כדבעי, ואדרבה, המאכל מגשם אותו כו', ולכן צריך לפרוש ממנו ולא לאכלו, והיינו, שמגבי את המאכל להיות קדוש ומובדל ממנו, וכיון שבוזה משפיל את עצמו כו', הנה עי"ז הקב"ה מגביהו כו'.

ד) ועפ"ז יובן הטעם שבפרשת נדרים נאמר מטות דוקא (ולא שבטים), כי ענין הנדרים שייך דוקא בירידת הנשמה למטה, ובזה גופא, כשנמצאת בדרגא פחותה ביותר שאין בכחה לברר את המאכל הגשמי שלא יגשם אותה כו', שלכן צריך להפרישו ולהבדילו ע"י ענין הנדרים, ואז נקראים נש"י בשם מטות, משא"כ כמו שהנשמה היא למעלה באופן שמיוחדת ודבוקה באו"ס ב"ה, שאז נקראת בשם שבט, ועד"ז גם בהיותה למטה, אבל בדרגא שיש בכחה לברר את המאכל הגשמי, שאז אינה צריכה לענין הנדרים.

(20) ישע"י נז, טו.

(18) עירובין יג, ב.
(19) תהלים קלח, ו.

ה) וזהו וידבר משה אל ראשי המטות גו' זה הדבר אשר צוה ה'. והענין בזה, דהנה, ידוע מארז"ל²¹ שעיקר ההפרש בין משה לשאר הנביאים, שהם נתנבאו בכה, ומשה נתנבא בזה. כה הוא בחי' דמות ודמיון בלבד, וכמו עד"מ דבר המופלא שלמעלה מהשגת האדם, ורוצה להבינו לזולתו, אזי מראה לו דבר שהוא בדוגמת הדבר ההוא שממנו יובן הדבר המופלא, ואז יאמר כ"ה, שבדוגמת זה הוא הדבר המופלא. אבל כשמראה לו עצם הדבר הנפלא, לא יאמר כה הוא הדבר, אלא אומר זהו הדבר בעצמו, ללא צורך בדוגמא. וזהו גם החילוק בין נבואת שאר הנביאים שהיתה בבחי' כה, כמ"ש ביד הנביאים אדמה²², בחלום אדבר בו²³, לנבואת משה, שנתנבא כל נבואותיו בזה הדבר, כמ"ש²⁴ פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות. ולכן, כשרצה משה להראות לכללות נש"י עצמות אלקות הנקרא זה הדבר בעצמותו, וכמ"ש זה הדבר אשר צוה הוי', הוי' דייקא, לא שם אלקות ואדנ"י שנקראים כ"ה, באופן של דמיון, בחי' ממכ"ע, אלא שם הוי' דוקא, שהוא העצמות, שנקרא זה, בחי' סוכ"ע, אזי קראם בשם מטות דוקא, כי, דוקא בירידת הנשמה למטה בחושך והסתר הגוף, עד שיש צורך בענין הנדרים כו', מגיעים עי"ז בבחי' או"ס הסוכ"ע, משא"כ כשהם בבחי' שבטים, הנה אע"פ שהאבות הן הן המרכבה, הרי הן מרכבה לבחי' ממכ"ע בלבד.

וענין זה נמשך גם בלימוד התורה, שכאשר בני"י לומדים במשנה הלכות שזה אסור וזה מותר כו', הנה גם בהם ידבר משה (שקיבל תורה מסיני²⁵) בבחי' זה הדבר, באופן שכל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו²⁶, וכמ"ש ואשים דברי בפין²⁷, תען לשוני אמרתך²⁸, שהתורה היא אמרתך אלא שלשוני תען כעונה אחר הקורא²⁹, וכענין שכינה מדברת מתוך גרונו של משה³⁰, וד"ל³¹.

(21) ראה ספרי ופרש"י פרשתנו (מטות) ל, ב. וראה לקו"ת פרשתנו (מטות) פב, א.
(22) הושע יב, יא.
(23) בהעלותך יב, ו.
(24) שם, ח.
(25) אבות פ"א מ"א.
(26) תדבאר רפ"ח. ילקוט שמעוני איכה רמז תתרלד.
(27) ישע"י נא, טז.
(28) תהלים קיט, קעב.
(29) ע"ד סוכה לח, ב. ראה תו"א יתרו טז, ב. לקו"ת שה"ש מד, ב. ובכ"מ.
(30) ראה זח"ג רלב, א (ברע"מ). ז, א.
רסה, סע"א. שמור"ר פ"ג, טו. ויק"ר פ"ב, ג.
מכילתא יתרו יח, יט. או"ת להה"מ סימן קכג. תניא פל"ד.
(31) עד כאן תוכן מאמר רבינו הזקן הנ"ל.

(28) תהלים קיט, קעב.
(29) ע"ד סוכה לח, ב. ראה תו"א יתרו טז, ב. לקו"ת שה"ש מד, ב. ובכ"מ.
(30) ראה זח"ג רלב, א (ברע"מ). ז, א.
רסה, סע"א. שמור"ר פ"ג, טו. ויק"ר פ"ב, ג.
מכילתא יתרו יח, יט. או"ת להה"מ סימן קכג. תניא פל"ד.
(31) עד כאן תוכן מאמר רבינו הזקן הנ"ל.